
Anteckningar från paneldebatt kring kvalitetsarbete

Moderator: Lillemor Kim

Deltagare i panelen:

Bengt Ove Boström, delordförande vid bedömargruppen i 2008 års kvalitetsarbetsgranskningar (KA), prorektor vid Göteborgs universitet.

Widar Hvamb, huvudordförande vid 2008 års KA.

Annika Lundmark, ledamot i bedömargruppen vid 2008 års KA.

Anders Flodström, universitetskansler.

Cecilie A. Mathiesen, senior rådgivare i studiekvalitet vid Universitetet for miljø- og biovitenskap (UMB) i Norge.

Marja-Liisa Saarilampi, senior rådgivare, FINHEEC

Hanne Smidt, senior rådgivare, EUA/Hanne Smidt Consulting

Aimo Virtanen, kvalitetschef, Helsingfors universitet

De som var med i bedömargruppen för 2008 års granskningar av kvalitetsarbete inledde.

Några av de punkter som togs upp var:

- Det har skett en stor utveckling vad avser synen på kvalitetsarbete sedan början av 90-talet.
- Bedömarna har tydligt sett att kvalitetsarbetet lett till bättre strukturering och ökat engagemang för kvalitetsfrågor. Man har blivit mindre skeptisk. Kvalitetsarbete behövs om det utformas på ett bra sätt.
- Det är viktigt att jobba med interna processer.
- Bra att hitta en balans mellan utveckling och kontroll i kvalitetsarbetsgranskningarna. Utvecklingsperspektiv och åtgärdsrelevans är viktigt. Att man får resultat som är möjliga att förbättra.
- Alumnstudier ger resultat som kan användas vid kvalitetsförbättringen. Alumnstudier på nationell nivå gör dock att åtgärdsrelevans blir svårare.
- Norge anammade den svenska modellen med transparens på 90-talet. En möjlighet för studenter att vandra mellan systemen.
- Det visades en viss förvåning från delar av bedömargruppen från det första årets utvärdering att man inte kommit längre i Sverige vad avser kvalitetsarbete. Det saknades ett strukturellt system. Men en entusiasm fanns som det gäller att utnyttja.
- Kvalitetsarbetsgranskningarna hjälper till att utveckla ett svagt akademiskt ledarskap till ett starkare. Ger möjligheter att lära av varandra.
- Man kan aldrig säga att man inte kan bli bättre.

- Vad avser att utveckla det nya systemet för utbildningsutvärderingar har man gjort det bästa av en svår politisk beställning att helt prioritera utbildningsutvärderingar på nytt.
- Det finns många olika åsikter om hur utvärdering ska gå till.
- Synd att inte kvalitetsarbetsgranskningarna blir en hel cykel.

Lillemor Kim visade sedan upp en bild som sammanfattar bristerna på lärosätena enligt rapporten för 2008 års kvalitetsarbetsgranskningar. Generellt kan dessa sammanfattas med att systematik och helhetsgrepp, liksom mål för kvalitetsarbetet, saknades. Ledningens ansvar och engagemang borde varit starkare och förankring i organisationen saknades. Det fanns ingen koppling till verksamhetsplanering och årscykeln. De mätbara resultaten av kvalitetsarbetet var få.

Fortsatt diskussion

I den fortsatta diskussionen i panelen togs bland annat följande upp:

- Det är ett underliggande problem att resultatet av kvalitetsarbetet inte mäts i tillräckligt hög utsträckning. Det måste finnas fler indikatorer, som visar vad man lyckats uppnå.
- Mycket sker i den lokala kulturen på en enhet. Man ägnar sig åt många frågor centralt utan att kunna påverka lokalt inom ett lärosäte.
- Problemet i granskningen var inte att det inte fanns resultat utan att man inte visste om dem centralt. Resultaten redovisades inte. Det är svårt för lärosätet centralt att göra något åt lokala problem.
- Vad är orsak och verkan när det gäller kvalitetsarbete? Bedömare fick in underlag från fakulteterna. Det fanns bra satsningar. Svårt att veta vad som är resultat av kvalitetsarbete. Vad ger vad? Är det enstaka eldsjälar eller en del av kvalitetsarbetet? Viktigt att tydligt dokumentera och beskriva detta. Metodaspekten är oerhört väsentlig. Validitet och reliabilitet är viktiga i kvalitetsarbetet.
- Kvalitetsarbetsgranskningar har ett stort värde och är viktiga för lärosätena. De kan skapa lärprocesser som annars inte stimuleras. Rapporten visar att det är viktigt att det finns ett kvalitetsarbete.
- Högskoleverket hade gärna gjort kvalitetsarbetsgranskningar parallellt med utbildningsutvärderingar för att behålla lärandedelen. Men Högskoleverket har för lite resurser för detta och föredrar då att göra en sak väldigt bra. Det har gjorts ett politiskt val i Sverige. Det råder lite olika mening om detta bland debattörerna. Kanske kommer kvalitetsarbetsgranskningar att dyka upp igen?

Kommentarer:

- Det finns en risk att man fokuserar på det som är mätbart. Att man inte kan stimulera mot de globala målen. Begreppet innovation saknas som ett kvalitetsmått.
- Vi riskerar att hamna i en rankningsdiskussion.
- Kursvärderingar görs, men analysen av resultaten av dem saknas på lärosätena.
- Åtgärdsrelevant är inte alltid samma sak som mätbart. Annars blir det en risk att man bara går på det som är mätbart.

– Viktigt att titta på målsättningen. Det kan vara ministerier, myndigheter eller högskolor som sätter målen. Man måste titta på hur de uppnått sina egna mål. Sätts klart och följas klart, det behövs indikatorer. Den som sätter målen har rätt att granska och bedöma hur målen uppnåtts.

Cecilie A. Mathiesen berättade att vid UMB högskolan i Norge är ämnesutvärderingar väldigt centrala. Har tur som gjort det sedan 2002 och har kunnat se en mätbar utveckling som varit positiv. Lärarna älskar dessa utvärderingar numera. Samtidigt har vi programutvärderingar. Detta är saker man kan göra även utan centrala myndigheter.

Kommentarer:

–Utvärderingen av ekonomi 2001 var lärorikt. Där fanns tre kriterier: förutsättningar, process och resultat. Man utgår från lärosätets egen självvärdering och sedan följer ett platsbesök. Det är en väldigt bra utvärderingsprocess. Det går inte att jämföra olika utbildningar som Handelshögskolan och Södertörn exempelvis. Man missar då hela processen. Vilka brister har man upptäckt i det gamla systemet. Varför ta bort det?

– Mängder med utvärderingar pågår lokalt. De ska fortsätta. Man bör inte sätta dem emot varandra.

– Det har skett en metodutveckling sedan pilotprojektet på Södertörns högskola. Det är nu en ökad tydlighet i kriterierna. 2009 års anvisningar är bättre än 2008. Det har skett en utveckling. Erfarenheterna från verket måste förmedlas. Det nationella ramverket har oerhörd makt vare sig vi har kvantitativa eller kvalitativa data. Bättre att använda ordet bedöma istället för mäta.

– Det finns ett rop på ledarskap inom sektorn. Ledarskapet ska inte fixa allt. Ledarna ska dock träda fram och ta lika mycket ansvar för kvalitet som andra gjort i alla tider.

Lillemor Kim väckte frågan om vad som händer när nu Högskoleverket upphör med granskningarna.

Här följer några av de punkter som togs upp i den fortsatta diskussionen:

- I Norge görs inga självvärderingar. Rapporten ser väldigt olika ut i olika länder. Medlemsländerna i ENQA har skrivit under på att ha kvalitetsarbetsgranskningar.
- SWOT är bra. I Norge gör alla högskolor en årsrapport om kvalitetsarbetet.
- Man behöver den mänskliga bedömningen.
- Bedömnarna måste vara kunniga i vad ett kvalitetssystem är.

Efter det att Lillemor Kim presenterat Högskoleverkets och Norges bedömningsgrunder för kvalitetsarbetsgranskningar kom bland annat följande kommentarer:

–Efter pilotutvärderingen av Södertörns högskola kom man fram till ett antal aspekter och kriterier. Högskoleverket beslutade dock att följa ENQA:s kriterier.

– Det är aspekt 1, systematiskt kvalitetsarbete, aspekt 2, regelbundet återkommande granskning och revidering av utbildningar och aspekt 6, systematisk insamling av information om utbildningars kvalitet som är de av störst vikt.

– Kriterium 1,2 och 6 ligger nära SCQ kriterier.

- Kvalitetskultur kan man inte fånga i ett antal frågor. Men man får en känsla för det i granskningarna. Det är en skillnad mellan begreppen kultur och struktur. Anvisningarna har förbättrats.
- Det är viktigt att bedömargruppens sammansättning inte är för homogen. Det får inte heller vara alltför få i en grupp. Medlemmarna ska ha lite olika perspektiv och erfarenheter. Annars riskerar det att bli enkelspårigt.

Till sist påpekade Lillemor Kim att ett krav i högskolelagen borde vara att kvalitetsarbete ska finnas på lärosätena och att det ska utsäts för extern granskning. Så det måste finnas även om Högskoleverket inte gör någon sådan. En representant för KI meddelade att de kommer att göra en självvärdering och extern granskning på egen hand trots att Högskoleverket ställer in den granskningsomgång som KI skulle ingå i.

Eventuella frågor kan ställas till Eric Lindesjö på Högskoleverkets utvärderingsavdelning, samordnare för Högskoleverkets granskning av kvalitetsarbetet och organisatör av seminariet.